

Nr 1. Januari – april 2026

Nyhetsbrevet distribueras till abonnenter 3 ggr/år.

REDAKTÖR: jurist Patric Hamilton

POSTADRESS Box 4028, 183 04 Täby

E-POST info@juris.se Webbplats: www.juris.se

Utvärdering av satsning på fler vårdplatser..... 2

Ersättning av digital utomlänsvård – ny rekommendation..... 2

Psykiatri – socioekonomiska skillnader 2

Uppdaterad handbok om orosanmälningar..... 3

Förslag om en förändrad abortlag 3

Särskild riskutredning vid säkerhetsförvar 3

Patient antecknad med fel kön i journal 3

Vägledning om användning av AI..... 3

Reformerad smittskyddslagstiftning..... 3

Redovisning om kvalitetsarbetet inom psykiatri 4

Vårdcentral diskriminerade kvinna och barn 4

Diskriminering – ingen teckentolk efter operation..... 4

BUP-journal – sekretess trots föräldrars samtycke 4

Riskutredning vid säkerhetsförvar..... 5

Förvaltare – domare kritiserar för begäran om läkarintyg 5

Straffskärpning för äktenskapstvång mm 5

Våld mot ambulanspersonal – ingen nödsituation..... 5

Uppföljning av privata utförare..... 5

Kommuner föreslås få anställa läkare 6

Förslag för att motverka oegentliga förskrivningar..... 6

Receptfria läkemedel som kräver rådgivning..... 6

Adhd/autism – utvärdering av nationella riktlinjer 6

Undersköterska nekades rätt att använda yrkestitel..... 7

ÖRV – patient nekad merkostnadsersättning 7

Psykiatri och beroende - förslag om sammanhållen vård..... 7

Verksamhetsförbud för privat vårdgivare 8

Könsdysfori – nya nationella riktlinjer..... 8

Sekreterare dokumenterade inte påstått samtal med patient..... 8

Döv patient utan tolk vid hjärtoperation..... 8

Legitimerad personal – statistik om allvarliga brister 9

Avgränsad vårdmiljö innebar de facto avskiljande 9

Justerade krav för utvecklingsmedel till BUP 9

Sänkt giltighetstid för registerutdrag 9

Journalföring – ändringar i föreskrifterna 9

Tillsyn – privat neuropsykiatrisk vård.....	9
Samlade anvisningar för kodning av diagnoser/ åtgärder	10
Skade- och dödsfallsutredningar 2024-2505	10
Statistik – vård vid avsiktlig självskada	10
Rekommendationer vid avskiljande	10
Planerad tillsyn under 2026.....	10
Sjukersättning – neuropsykologisk utredning	11
Förslag om en nationell digital infrastruktur	11
Uppdaterade samverkansregler mellan vården och företag:.....	11
Lagar mm som träder i kraft den 15 januari 2026.....	11
Nytt verksamhetsstöd – självskattning vid suicidförsök	11
Alkoholmissbruk inte längre hinder för körkort.....	12
Lagar mm som träder i kraft den 1 januari 2026.....	12

26-04-29 MfVO

Utvärdering av satsning på fler vårdplatser

En rapport från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys visar att satsningar på att öka antalet vårdplatser med bl a prestationsbaserade ersättningar till regionerna under 2023-2026 inte har resulterat i fler vårdplatser nationellt. Vissa tecken tyder på en minskad belastning i vården, men det är oklart om det har förbättrat situationen för patienterna.

Rapporten framhåller att regeringen behöver fortsätta följa utvecklingen, stärka systemperspektivet och säkerställa bättre data för uppföljning. Regionerna behöver samtidigt prioritera insatser som ger tydliga effekter.

Källa: Rapport 2026:3 Brist på plats. Utvärdering av satsningen på att öka antalet vårdplatser inom hälso- och sjukvården

26-04-27 SKR

Ersättning av digital utomlänsvård – ny rekommendation

SKRs styrelse har beslutat om nya och förtydligade rekommendationer som innebär att en digital vårdkontakt endast är ersättningsberättigad om den utgör kvalificerad sjukvård. Digitala kontakter utan att någon medicinsk bedömning görs och som enbart omfattar administrativa åtgärder, råd om egenvård eller hänvisning vidare är inte ersättningsbara. Att tydligare koppla ersättningen till medicinskt relevanta insatser ska leda till bättre kostnadskontroll och ökad förutsägbarhet. Följande kontaktsituationer är inte ersättningsberättigade för den digitala vårdgivaren

- hänvisning till ny vårdkontakt,
- information om eller förberedelser inför en kommande vårdkontakt,
- råd om egenvård som motsvarar 1177.se eller 1177 rådgivning per telefon eller chatt,
- utskick till patienter utan att det resulterar i tvåvägskommunikation mellan patient och behandlare,
- information om undersökningsresultat, inklusive remiss- och provsvar,
- tidbokning, ombokning, avbokning eller andra administrativa åtgärder,
- förnyelse av läkemedelsrecept eller förlängning av sjukskrivning utan ny dokumenterad medicinsk bedömning.

Källa: Meddelande från styrelsen nr 7/2026: Digital utomlänsvård SKR2026/00810; SKR, Enbart kvalificerad vård ger ersättning för digital vård

26-04-21 Socialstyrelsen

Psykiatri – socioekonomiska skillnader

I en rapport från Socialstyrelsen konstateras att vårdutfall inom psykiatrin varierar till viss del mellan barn, unga vuxna och vuxna när man jämför områden som är socioekonomiskt utsatta med andra områdestyper. I socioekonomiskt utsatta områden

- är förekomsten av självskada är något högre bland både barn och unga,
- har barn i lägre utsträckning fått vård för adhd och psykisk ohälsa eller besökt en psykiatrisk akutmottagning,
- får unga vuxna vård för psykisk ohälsa i mindre utsträckning, och i högre utsträckning psykiatrisk tvångsvård enligt LPT,
- är det bland vuxna vanligare med både psykiatrisk tvångsvård och akutbesök inom psykiatrin.

Källa: Socioekonomiska skillnader på områdesnivå i hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst

26-04-17 Socialstyrelsen

Uppdaterad handbok om orosanmälningar

Socialstyrelsen har med hänsyn till lagstiftning, förarbeten, rättsfall, beslut från JO, samt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd uppdaterat sin handbok om orosanmälningar. Handboken syftar till att öka kännedomen om lagstiftningen om anmälan om barn som far illa eller misstänks fara illa. Den är i första hand tänkt att vara till hjälp för den som ska göra en anmälan, den som är ansvarig för en verksamhet med anmälningskyldig personal eller den som ska arbeta med att ta fram rutiner för anmälningar.

Källa: Anmäla oro för barn – Stöd för anmälningskyldiga och andra anmälare

26-04-13 Regeringen

Förslag om en förändrad abortlag

I en lagrådsremiss föreslår regeringen ändringar i abortlagen som bl a förtydligar att en kvinna som är gravid ska få göra abort o m graviditetsvecka 18. Avskaffandet av kravet på att abort eller avbrytande av graviditet ska ske på allmänt sjukhus eller på annan sjukvårdsinrättning som IVO godkänt ska göra det möjligt att det även kan ske i hemmet. Även barnmorskor ska ges möjlighet att självständigt handlägga medicinska aborter.

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2027.

Källa: En förändrad abortlag

26-04-09 Rättsmedicinalverket

Särskild riskutredning vid säkerhetsförvar

Rättsmedicinalverket har publicerat nya föreskrifter om särskild riskutredning med anledning av den nya lagstiftningen om säkerhetsförvaring som träder i kraft den 15 april 2026.

Källa: Rättsmedicinalverkets föreskrifter (HSLF-FS 2026:5) om särskild riskutredning

26-04-02 DO

Patient antecknad med fel kön i journal

En transkvinna hade vid fyra besök blivit felkönad i en läkares journalanteckningar, trots läkares kännedom om patientens identitet som kvinna. Läkares underlåtelse att använda korrekt pronomen innebar enligt DO diskriminering och begärde att vårdgivaren betalade en diskrimineringsersättning till patienten om 20 000 kr.

Källa: DO-beslut 2026-04-02 dnr 2026/2404

26-04-02 Läkemedelsverket

Vägledning om användning av AI

I en ny vägledning ger Läkemedelsverket rekommendationer om vad som bör beaktas när vårdgivare i hälso- och sjukvården inför och använder medicintekniska produkter med AI-teknik och andra typer av AI-system. Ett systematiskt, riskbaserat och väldokumenterat arbetssätt med tydlig ansvarsfördelning rekommenderas vid all användning av system som drivs av komplexa matematiska modeller, utvecklade med hjälp av maskininlärning. System som endast innehåller kodbaserade algoritmer, för vilka riskerna generellt sett är lägre och bättre karakteriserade, omfattas inte specifikt av denna vägledning. I vägledningen ges en icke uttömmande lista med exempel på AI-drivna medicintekniska produkter som är eller förväntas bli kommersiellt tillgängliga:

- beslutsstöd inklusive triagesystem
- medicinsk rådgivning
- interaktiva system för diagnos och/eller behandling
- AI-assistenter för tolkande journaldokumentation, s k ambient scribes
- precisionsmedicinska tillämpningar
- bild- och signaldiagnostik inom radiologi, histopatologi, radioterapi och klinisk fysiologi
- aktiv optimering av olika mekaniska instrument.

Källa: Vägledning rörande användning av artificiell intelligens i svensk sjukvård

26-04-02 Utredning

Reformerad smittskyddslagstiftning

Utredningen om stärkt framtida smittskydd har lämnat sitt slutbetänkande och föreslår bl a att

- informationsplikten vid hiv avskaffas,
- betydligt färre personer än idag ska omfattas av förhållningsregler,

- förhållningsregler om att informera om sin sjukdom bara ges i vissa specifika situationer,
- fler sjukdomar ska omfattas av kostnadsfrihet för den enskilde för läkemedel, undersökning, vård och behandling, och
- Folkhälsomyndigheten ansvarar för nationell samordning av vårdhygienfrågorna.

Källa: SOU 2026:25 Ett smittskydd för framtiden

26-03-31 Socialstyrelsen

Redovisning om kvalitetsarbetet inom psykiatri

Kvalitetsarbete i psykiatri Sverige (KvIPS) är benämningen på Socialstyrelsens uppdrag att utveckla arbetet med nationella utvecklingsteam som ska stödja den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri respektive vuxenpsykiatri. I en delredovisning ges en uppdaterad bild av hur arbetet fortskrider, vilka utgångspunkter som vägleder arbetet samt vilka resultat och erfarenheter som kan rapporteras efter första verksamhetsåret. Teamet har bl a

- pilottestat modellen för systematiskt utvecklingsarbete med sex barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar,
- påbörjat rekrytering av en sakkunniggrupp med representanter från barn- och ungdomspsykiatri som ska ta fram ett prioriteringsstöd för ökad tydlighet om vem som ska få vilken vård, när och av vem,
- påbörjat kartläggning av administration och dokumentation som som inte är patientnära,
- påbörjat kartläggningen av vårdkedjan inklusive vårdövergångar för barn och unga med psykisk ohälsa i syfte att synliggöra ansvar och roller samt identifiera utvecklingsområden, och
- tagit fram en plan för uppföljning av utvecklingsteamets arbete med t ex följeforskare.

Källa: Nationellt utvecklingsteam inom den specialiserade psykiatriska vården. Delredovisning 2: Uppdrag att genomföra fortsatta insatser för att utveckla arbetet med nationella utvecklingsteam (S2025/00657); Nationellt utvecklingsteam inom den specialiserade psykiatriska vården. Delredovisning 1, mars 2025.

26-03-30 DO

Vårdcentral diskriminerade kvinna och barn

När en mor besökte en vårdcentral för att vaccinera sitt 1,5-åriga barn frågade en sjuksköterska om barnets pappa var mörkhyad och konstaterade att barnet ”i alla fall hade fint hår och inget afro”. Sjuksköterskan uttryckte sig också på annat sätt trakasserande utifrån barnets etniska tillhörighet. Bolaget som ägde vårdcentralen hade tagit avstånd från sjuksköterskans kommentarer som ansågs oacceptabla och inte i linje med verksamhetens värderingar och riktlinjer. DO konstaterade att kommentarerna var rasistiska och kränkande utan koppling till den aktuella vårdinsatsen. Bolaget ålades att betala 90 000 kr i diskrimineringsersättning till kvinnan och hennes barn, 45 000 kr vardera.

Källa: DO-beslut 2026-03-30 dnr 2026/2287

26-03-26 DO

Diskriminering – ingen teckentolk efter operation

I en hälsodeklaration inför en operation hade en patient begärt en teckenspråkstolk. Efter operationen fanns ingen tolk på plats så patienten fick med svårighet ta del av informationen genom att läsa på sjukvårdspersonalens läppar. I viss mån kommunicerade personalen även skriftligen. Enligt DO hade patienten blivit utsatt för diskriminering i form av bristande tillgänglighet p g a bristande rutiner för att med skäliga åtgärder säkerställa patientens tolkbehov under operationsdagen. Regionen ålades betala 30 000 kr i diskriminerings-ersättning.

Källa: DO-beslut 2026-03-26 dnr 2026/1551

26-03-24 Kammarrätt

BUP-journal – sekretess trots föräldrars samtycke

Sekretess till skydd för en underårig kan även gälla mot vårdnadshavare om ett utlämnande skulle innebära ett betydande men för barnet. Vid begäran från socialtjänsten ska endast uppgifter som är nödvändiga för handläggningen utlämnas och det är den utlämnande myndigheten som prövar omfattningen.

Med anledning av en pågående barnvårdsutredning om fortsatta insatser hade socialtjänsten begärt ut ett barns fullständiga BUP-journal. Regionen avslag begäran och uppmanade nämnden att precisera informationsbehovet. Enligt kammarrätten omfattades vissa journaluppgifter av sekretess eftersom de inte kunde röjas utan betydande men för barnet. Domstolen konstaterade att skyldigheten att lämna uppgifter till socialtjänsten inte ger en generell rätt till full tillgång till patientjournalen. Socialnämndens motiv att ge en psykolog full insyn i vårdbakgrunden gav inte skäl för att undanta sekretessen och utlämna hela journalen. Kammarrätten fann vidare att sekretessen gällande barnets journal inte kunde brytas med hänvisning till vårdnadshavarnas samtycke till att hela journalen kunde lämnas ut till socialtjänsten. Regionen ansågs ha fullgjort sin uppgiftsskyldighet, varför begäran om hela journalen avslogs.

Källa: Kammarrätten Göteborg 2026-03-24 mål nr 712-26

26-03-24 Riksdagen

Riskutredning vid säkerhetsförvar

Riksdagen har beslutat att en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd ska införas och att påföljden ska kallas säkerhetsförvaring. Påföljden ska kunna användas för personer som har begått allvarliga brott som innefattar angrepp mot annans liv, hälsa, frihet eller frid och som har en hög risk för återfall i sådan brottslighet. Innan påföljden bestäms ska rätten, om det inte är uppenbart obehövt, hämta in en särskild riskutredning från Rättsmedicinalverket med utlåtande om risken för att den tilltalade begår nya brott av allvarligt slag som innefattar angrepp mot annans liv, hälsa, frihet eller frid. En sådan utredning ska även inhämtas i ärenden om tillstånd till villkorad utslussning och om förlängning av ramtiden.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 15 april 2026.

Källa: Lag (2026:252) om verkställighet av säkerhetsförvaring; Förordning (2026:266) om verkställighet av säkerhetsförvaring; Lag (2026:253) om ändring i brottbalken; Förordning om ändring i förordningen (2007:976) med instruktion för Rättsmedicinalverket; Prop 2025/26:95
Säkerhetsförvaring – en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd

26-03-20 JO

Förvaltare – domare kritiseras för begäran om läkarintyg

I samband med att en tingsrätt utsåg en interimistisk förvaltare beslutades även om en kompletterande utredning med läkarintyg. När den enskilde inte medverkade till att bli läkarundersökt förelade domaren förvaltaren att inkomma med läkarintyg på ett sätt som gav intryck av att förvaltaren skulle ordna en undersökning även mot den enskildes vilja. JO kritiserade domaren för bristande saklighet och opartiskhet både gällande formuleringen av föreläggandet och telefonkontakter med inblandade aktörer. JO konstaterade att det är oklart i vilken utsträckning en förvaltare över huvud taget kan samtycka till läkarundersökningar för den enskildes räkning, och föreläggandet gav felaktigt sken av långtgående tvångsbefogenheter.

Källa: JO-beslut 2026-03-20 dnr 3917-2025

26-03-19 Regeringen

Straffskärpning för äktenskapstvång mm

I propositionen föreslår regeringen bl a skärpning av fängelsestraffen

- för brotten äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott från högst fyra år till lägst sex månader och högst sex år
- för vilseledande till äktenskapsresa, som föreslås betecknas äktenskapsresebrott, från högst två år till fyra år, och när det gäller barn för sådant brott föreslås högst fyra år samt att även försök till dessa båda brott kriminaliseras.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2026.

Källa: Prop 2025/26:213 Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck

26-03-13 Hovrätt

Våld mot ambulanspersonal – ingen nödsituation

När en ambulans hade tillkallats till en nyårsfest krävde den illamående patienten att bli förd till sjukhus. Patienten vägrade låta ambulanssjukvårdarna ta hennes blodtryck och sprang istället ut till ambulansen där hon satte sig i förarsätet. När sjukvårdarna försökte få ut henne gjorde hon våldsamt motstånd. Enligt tingsrätten hade kvinnan inte varit så omtöcknad att uppsåt saknades och att hon därmed medvetet utövade våldet. Det ansågs inte heller ha förelegat en faktisk nödvärnsituation; de yttre omständigheterna gav inte stöd för att hon felaktigt uppfattat sig ha rätt till nödvärn. Kvinnan dömdes för två fall av våld mot tjänsteman till villkorlig dom och 50 timmars samhällstjänst. Även hovrätten, som fastställde tingsrättens dom, konstaterade att trots kvinnans upplevda akuta vårdbehov, hade det inte förelegat en verklig nödsituation.

Källa: Hovrätten för Nedre Norrland 2026-03-13 mål nr B 2102-25

26-03-12 Regeringen

Uppföljning av privata utförare

I syfte att motverka välfärdsbrott, oseriösa aktörer och korruption när kommunala angelägenheter lämnas över till privata utförare föreslår regeringen i en proposition att kommun- eller regionstyrelsen varje år ska i en tillräckligt omfattande rapport till fullmäktige sammanställa hur nämnder kontrollerar och följer upp överlämnade angelägenheter till privata utförare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Källa: Prop 2025/26:164 Bättre förutsättningar för digitala kommunala sammanträden och förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner

26-03-12 Regeringen

Kommuner föreslås få anställa läkare

Regeringen föreslår att kommunerna i vissa verksamheter ska få anställa eller på annat sätt anlita eller finansiera läkare i den kommunala hälso- och sjukvården. Huvudmannaskapet och den grundläggande ansvarsfördelningen mellan region och kommun ska förbli oförändrad även i de fallen hälso- och sjukvård ges av läkare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om utformningen och innehållet i avtal om läkarmedverkan.

Ändringarna i hälso- och sjukvårdslagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2026.

Källa: Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård

26-03-10 Utredning

Förslag för att motverka oegentliga förskrivningar

Utredningen om läkemedelsförskrivning har i sitt slutbetänkande bl a utrett vissa frågor om dokumentation, begränsningar och tillsyn för att motverka felaktiga förskrivningar som innebär att offentliga medel går till kriminella eller oseriösa aktörer. Utredningen lämnar förslag som innebär bl a att

- interimistiska beslut om att återkalla legitimation och begränsa förskrivningsrätt ska fattas av IVO , inte HSAN,
- arbetsplatskoder ersätts av förmånskoder,
- bestämmelserna om tilldelning och återkallelse av koderna förtydligas,
- IVO ges utökade möjligheter att ingripa vid tillsyn av förskrivare, bl a sänks beviskravet för beslut om interimistisk indragning eller begränsning av förskrivningsrätt, så att myndigheten kan agera mer skyndsamt, och
- IVO, TLV och regionerna får tillgång till fler uppgifter för att kunna bedriva en mer effektiv tillsyn och uppföljning av läkemedelsförskrivning och läkemedelshantering.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Källa: SOU 2026:19 Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning

26-03-05 Regeringen

Receptfria läkemedel som kräver rådgivning

I en lagrådsremiss lämnar regeringen förslag som innebär att Läkemedelsverket efter ansökan ska kunna klassificera fler läkemedel som receptfria förutsatt att särskild rådgivning lämnas av farmaceut vid försäljningen. Öppenvårdsapotekens rådgivning ska minska risken för bl a läkemedelsresistens och gälla säkerheten för både patient och den som administrerar läkemedlet. Receptfria läkemedel med krav på särskild rådgivning ska inte få säljas genom apoteksombud.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Källa: Receptfria läkemedel med krav på särskild rådgivning

26-03-06 Socialstyrelsen

Adhd/autism – utvärdering av nationella riktlinjer

Med utgångspunkt i de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid adhd och autism har Socialstyrelsen genomfört en nationell utvärdering av vården och omsorgen för att belysa regionala skillnader i kvalitet och tillgång till insatser. Resultaten visar att det finns utmaningar inom flera områden.

- Samverkan behöver utvecklas genom tydligare ansvarsfördelning mellan psykiatri, habilitering, primärvård och verksamheter inom socialtjänst och stöd och service till personer med funktionsnedsättning.
- Tidiga insatser skiljer sig mellan olika delar av landet och mellan verksamheter. För vuxna är möjligheten till tidigt stöd ofta begränsad, och insatser ges ofta först efter diagnos. Samverkan med andra aktörer är otillräcklig och insatserna saknar ofta en tydlig struktur.
- Det krävs tydligare definitioner och konkreta exempel på verktyg och metoder när det gäller insatser med kognitivt och kommunikativt stöd som kan ges tidigt till personer med misstanke om neuropsykiatrisk diagnos.
- Tillgången till melatonin och centralstimulerande läkemedel vid adhd är inte jämlik. Personer i mer resursstarka områden hämtar efter diagnos oftare ut läkemedel mot adhd.

Källa: Nationell utvärdering av vård vid adhd och autism – Nationella riktlinjer 2026

Undersköterska nekades rätt att använda yrkestitel

Socialstyrelsen avslag en ansökan om bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska med motiveringen att sökande visserligen hade en utbildning motsvarande vård- och omsorgsprogrammet men att intyget från en SFI D-kurs inte motsvarade 80 gymnasiepoäng i svenska eller svenska som andraspråk. För att kompensera den bristande formella språkutbildningen hade sökande lämnat in ett tjänstgöringsintyg som visade att han arbetat minst ett år heltid som undersköterska eller i ett närliggande yrke under de senaste fem åren. Sökande menade att dennes svenska var mer än tillräcklig efter 23 år i Sverige. Efter överklagan fann kammarrätten att kunskaperna i svenska inte var dokumenterade på det sätt Socialstyrelsens föreskrifter kräver. Domstolen hänvisade till praxis och konstaterade att kompensation med arbetslivserfarenhet bara är möjlig vid mindre skillnader i utbildningen. Eftersom mannen helt saknade gymnasial utbildning i svenska kunde bristen inte kompenseras.

Källa: Kammarrätten Sundsvall 2026-03-04 mål nr 2650-25

ÖRV – patient nekad merkostnadsersättning

Öppen rättspsykiatrisk vård definieras enligt LRV som vård som ges efter slutet vård och där patienten fortfarande är knuten till sjukvårdsinrättningen och omfattas av särskilda villkor.

Efter att alla instanser hade avlagit en ansökan om merkostnadsersättning för en patient som gavs öppen rättspsykiatrisk vård (ÖRV) slog HFD fast att merkostnadsersättning inte kan lämnas vid ÖRV eftersom vården inte kan beräknas upphöra inom sex månader.

Källa: HFD 2026-02-27 mål nr 5592-25

Psykiatri och beroende – förslag om sammanhållen vård

I en lagrådsremiss föreslås en mer enhetlig och sammanhållen vård för personer med skadligt bruk och beroende och andra psykiatriska tillstånd genom bl a en ny lag om samordnad vård- och stödverksamhet. Förslagen, som riktar sig till personer som har särskilda behov av samordnade hälso- och sjukvårds- och socialtjänstinsatser under längre tid på grund av en psykisk funktionsnedsättning, innebär bl a att

- regionerna ska organisera missbruksvården så att den ges samordnat med annan psykiatrisk vård,
- kommuner och regioner samt privata aktörer i ett län ska sluta avtal om formen för samverkan, budget och om verksamhetens organisation,
- regioner och kommuner ska kunna delegera beslutanderätten i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden till en anställd i en region eller kommun,
- enskilda som mottar insatser i vård- och stödverksamheten ska tilldelas en ansvarig vård- och stödsamordnare,
- när en enskild tas in på ett behandlingshem som inte är ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem ska socialnämnden underrätta och kalla regionen till möte för att ta fram en individuell plan, varefter regionen inom fyra veckor ska meddela vilka hälso- och sjukvårdsinsatser som den enskilde har behov av och hur de ska genomföras och följas upp,
- som huvudregel gäller att kostnaderna ska delas jämnt mellan kommun och region, och
- en region som inte fullgör sina skyldigheter avseende den individuella planen ska bli skyldiga att till kommunen erlagga en schablonersättning om 40 procent av genomsnittskostnaden i riket för ett vårddygn i hem för vård eller boende.

Vidare föreslås att uttrycket “missbruk” i flera författningar på hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens område ersätts av uttrycket “skadligt bruk och beroende”.

Lagändringarna och den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2027. (Red anm: ändrad i propositionen till 1 januari 2028)

Källa: En mer sammanhållen vård för personer med skadligt bruk och beroende och andra psykiatriska tillstånd

26-02-24 IVO

Verksamhetsförbud för privat vårdgivare

IVO har beslutat utan föregående föreläggande att förbjuda en vårdgivare med inriktning psykiatri att bedriva sin verksamhet.

IVOs tillsyn inleddes våren 2022 med anledning av verksamhetens behandlingsmetod "Restful Box" och utvidgades 2025 med inspektioner och journalgranskningar. Flera brister i verksamheten konstaterades vilka sammantaget ansågs innebära påtaglig fara för patienters liv, hälsa eller personliga säkerhet, bl a

- ordinerades läkemedel utan nödvändig medicinsk bedömning, uppföljning av eller dokumentation (kontraindikationer, biverkningar),
- behandling med botulinumtoxin har inte skett i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet,
- neuropsykiatriska utredningar och diagnossättningar har inte uppfyllt kraven på en god och säker vård i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet,
- utredningsmoment och behandlingar har utförts av personal utan tillräcklig kompetens,
- journaldokumentation har uppvisat allvarliga brister genom att det saknas väsentliga uppgifter och
- vårdgivaren saknade i allt väsentligt ett ledningssystem för systematisk kvalitets- och säkerhetsarbete.

Källa: IVO-beslut 2026-02-24 dnr 6237-2026

26-02-17 Socialstyrelsen

Könsdysfori – nya nationella riktlinjer

I nya nationella riktlinjer har Socialstyrelsen uppdaterat rekommendationerna om vård vid könsdysfori, bl a med hänsyn till att vården vid könsdysfori sedan 2024 ingår i nationell högspecialiserad vård (NHV). Det innebär att viss vård vid könsdysfori är tillståndspliktig och kravställd via särskilda villkor. NHV-enheterna tar enligt villkoren fram egna nationella vårdprogram för exempelvis utredning, initiering av hormonbehandling, initiering av logopedi och viss kirurgi.

Rekommendationerna riktar sig till de som beslutar om resurser utanför NHV i den regionala hälso- och sjukvården där viss könsbekräftande vård ges men på NHVs initiativ. I riktlinjerna understryker Socialstyrelsen vikten av samverkan mellan NVH och övrig vård, bl a primärvård och psykiatri.

Källa: Nationella riktlinjer 2026: Könsdysfori – Prioriteringsstöd till dig som beslutar om resurser i den regionala hälso- och sjukvården

26-02-16 IVO

Sekreterare dokumenterade inte påstått samtal med patient

En medicinsk sekreterare ansågs ha brutit i sin dokumentationsplikt genom att vid flera tillfällen ha loggat in i en patients journal utan att dokumentera. Inloggningarna hade skett i samband med telefonsamtal från personer som uppgav sig vara en vän eller make till patienten. Dessa personer uppgav under samtalet att patienten medverkade i bakgrunden. Enligt IVO ska anledningen till varje inloggning dokumenteras även om det endast rör sig om ett inkommande samtal som inte föranleder någon särskild åtgärd.

Källa: IVO-beslut 2026-02-16 dnr 16657/2024

26-02-12 DO

Döv patient utan tolk vid hjärtoperation

En döv patient fick dagen före en hjärtoperation information med hjälp av teckenspråkstolk på plats, men inte på själva operationsdagen. Patienten hade då själv fått koppla upp sig till en digital tjänst för bildtelefoni och med hjälp av ett hörande barnbarn kunnat kommunicera med vårdpersonalen. Efter operationen ringde vårdpersonalen inte till patientens döva fru utan till barnbarnet för att berätta om hur operationen hade gått. Inte heller när patienten avled dagen därpå kontaktade vårdpersonalen den döva hustrun i egenskap av närmast anhörig för att förmedla beskedet om dödsfallet. I stället kontaktades barnbarnet, som i sin tur gav beskedet till hustrun.

Eftersom en döv patient har rätt att kunna kommunicera på lika villkor som personer utan funktionsnedsättning bedömde DO att de åtgärder för tillgänglighet som hade erbjudits inte var tillräckliga för att tillgodose patientens behov av information och att själv kunna uttrycka sig. DO konstaterade att både patienten och dennes hustru hade utsatts för diskriminering på ett sätt som hade samband med deras funktionsnedsättning. Enligt DO är det viktigt att bemötandet och den information som förmedlas från vården, t ex i samband med ett dödsfall, sker på ett icke-diskriminerande sätt.

Diskrimineringsersättning utdömdes med 40 000 kr till den avlidne patienten och 20 000 kr till hustrun.

Källa: DO-beslut 2026-02-12 dnr 2026/1017

26-02-12 IVO

Legitimerad personal – statistik om allvarliga brister

IVO har sammanställt statistik gällande anmälningar av legitimerad personal under 2025. I ca hälften av sammanlagt 812 tillsynsärenden konstaterades så allvarliga brister att 235 beslut resulterade i kritik och 218 beslut i en anmälan till HSAN. IVO har även gjort en fördjupad analys av den personal som anmälts till HSAN.

Källa: IVO iakttagelser i korthet - Tillsyn av hälso- och sjukvårdspersonal

26-02-09 JO

Avgränsad vårdmiljö innebar de facto avskiljande

I samband med en tillsyn av den vuxenpsykiatriska slutenvården på ett sjukhus uttalade JO att det var mycket problematiskt att patienter hölls i en "avgränsad vårdmiljö" med låsta dörrar som i praktiken innebar att patienter de facto blev avskilda. JO rekommenderade vårdgivaren att upphöra med s.k. de facto avskiljanden. JO konstaterade att eftersom både personal och ledning allmänt använde termen "avgränsad vårdmiljö" så tonades åtgärdens verkliga innebörd ner. Personalen måste ha god förståelse för vilka situationer som innebär ett faktiskt avskiljande och som kräver ett särskilt beslut om tvångsåtgärd.

Källa: Besöksrapport O 23-2025 Opcat-inspektion av Region Västernorrland, vuxenpsykiatriska slutenvården på Sundsvalls sjukhus

26-02-05 Regeringen/SKR

Justerade krav för utvecklingsmedel till BUP

SKR och regeringen ingick i februari 2025 en överenskommelse om att korta väntetiderna och vårdköerna till BUP under åren 2025–2026 genom bl a utvecklingsarbete gällande produktionsplanering och kapacitetsstyrning. För att regionerna ska kvalificera sig för att få medel till sådant arbete utökas kraven med både en analys och utvecklingsplan för hur övergångar mellan verksamheter, särskilt mellan primärvård och BUP samt BUP och vuxenpsykiatri. Även grundnivåkriterierna för prestationsbaserade medel har justerats.

Källa: Ökad tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatri 2026 - Ändringsöverenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner

26-01-31 Regeringen

Sänkt giltighetstid för registerutdrag

Enligt en lagändring som träder i kraft den första mars 2026 sänks giltighetstiden från ett år till sex månader för utdrag från belastnings- och misstankeregister gällande personer som erbjuds anställning för arbete med barn.

Källa: Lag (2026:49) om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

26-02-01 I kraft

Journalföring – ändringar i föreskrifterna

Revidering av föreskrifterna om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården träder i kraft den 1 februari 2026.

Källa: Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:57) om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården; Socialstyrelsens Meddelandeblad Nr 10/2025, Ändringar i föreskrifterna och allmänna råden om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården

26-01-30 IVO

Tillsyn – privat neuropsykiatrisk vård

Med anledning av bl a en kraftig ökning av antalet neuropsykiatriska diagnoser och efterfrågan på neuropsykiatrisk vård har IVO genomfört en riktad tillsyn av privata vårdgivare som utför privat finansierad neuropsykiatrisk vård av barn. Tillsynen omfattade tio privata aktörer som erbjuder neuropsykiatrisk vård som bekostas av den enskilde. IVO konstaterar brister i samtliga granskade verksamheter, bl a

- insamling av information är inte alltid tillräcklig under den initiala bedömningen och vid utredning,
- diagnoser ställs inte alltid utifrån gällande rekommendationer och diagnoskriterier,
- behandling vid adhd består i flera fall av att adhd-läkemedel sätts in som första eller enda insats,
- brister i anamnes, somatisk undersökning och uppföljning vid behandling med adhd-läkemedel och
- barnets rätt till information och delaktighet tillgodoses inte alltid.

Källa: Tillsyn av privat finansierad neuropsykiatrisk vård

26-01-29 Socialstyrelsen

Samlade anvisningar för kodning av diagnoser/ åtgärder

Socialstyrelsen har i en ny vägledning samlat flera tidigare publicerade anvisningar för att stödja hälso- och sjukvårdens diagnos- och åtgärdskodning och inrapportering till patientregister. Vägledningen är uppdelad i två delar för ICD-10-SE respektive KVÅ och innehåller generella och ämnesspecifika anvisningar. Syftet är att kodningen på en nationell nivå görs på ett enhetligt sätt.

Källa: Anvisningar för diagnos- och åtgärdskodning med ICD-10-SE och KVÅ

26-01-29 Socialstyrelsen

Skade- och dödsfallsutredningar 2024-2505

Socialstyrelsen ska under vissa förutsättningar utreda när barn och vuxna har dödats eller utsatts för försök till dödligt våld av en närstående eller tidigare närstående. Syftet är bland annat att identifiera brister i samhällets skyddsnet. För första gången redovisas denna utredningsverksamhet i två rapporter, en om barn och en om vuxna brottsoffer. Gällande vuxna våldsutsatta och våldsutövare var det få som nåddes av insatser, särskilt i de fall där det inte förekommit tidigare våld. Barnen i de utredda ärendena har inte fått det skydd de hade behövt i en fungerande kedja av åtgärder från olika samhällsaktörer.

Källa: Vuxna personer som utsatts för dödligt våld eller försök till dödligt våld av närstående – Skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025; Barn som utsatts för grovt eller dödligt våld – Skade- och dödsfallsutredningar 2024–2025

26-01-27 Socialstyrelsen

Statistik – vård vid avsiktlig självskada

I ett faktablad uppdaterar Socialstyrelsen tidigare sammanställd data från patientregistret och dödsorsaksregistret om barn och vuxna som sjukhusvårdades vid åtminstone ett tillfälle för avsiktlig självskada. Studien som omfattar perioden 2015-2023 syftar till att kartlägga den efterföljande vården med läkarbesök och strukturerad suicidriskbedömning inom den specialiserade psykiatriska öppenvården. Resultaten talar för behov av förbättrad eftervård efter suicidförsök eller annan avsiktlig självskada.

- Andelen flickor i åldern 12–15 år som sjukhusvårdats för avsiktlig självskada, med eller utan suicidavsikt, har fördubblats.

- Av de som vårdats för avsiktlig självskada har bara 15 procent följts upp av läkare inom psykiatrisk öppenvård inom en vecka efter utskrivning.

- Vid hälften av läkarbesöken fanns en dokumenterad strukturerad suicidriskbedömning, medan endast ett fåtal hade en dokumenterad krisplan.

Källa: Sjukhusvård och eftervård vid avsiktlig självskada; Bilaga – Tabeller – Sjukhusvård och eftervård vid avsiktlig självskada

26-01-26 JO

Rekommendationer vid avskiljande

I en besöksrapport efter en Opcat-inspektion av en vuxenpsykiatrisk slutenvårdsavdelning rekommenderar JO vårdinrättningen att bli säkerställa att personalen vid tillsyn under avskiljning kan ha uppsikt över alla delar av rummet, inklusive sanitetsutrymmet, och att där inte finns inredning som patienter kan ha sönder eller skada sig på.

Källa: JO-rapport 2026-01-26 dnr O 21-2025

26-01-23 IVO

Planerad tillsyn under 2026

IVO planerar att genomföra flera tillsynsinsatser inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården som ska innefatta granskning av

- vårdens innehåll,
- otillåtna tvångsåtgärder och
- det systematiska kvalitets- och patientsäkerhetsarbetet.

Källa: Uppdrag att stärka och utveckla tillsynen inom området psykisk hälsa och suicidprevention Delredovisning I av regeringsuppdrag S2025/01452 (delvis)

26-01-22 Kammarrätt

Sjukersättning – neuropsykologisk utredning

För rätt till sjukersättning ska arbetsförmågan vara nedsatt med minst en fjärdedel och bedömas i förhållande till förvärvsarbete på hela arbetsmarknaden, inklusive skyddat arbete eller arbete med lönebidrag.

I ett mål angående en sjukskriven persons förmåga att försörja sig själv genom förvärvsarbete på arbetsmarknaden angav en neuropsykologisk utredning att den intellektuella funktionsnedsättningen inte var behandlingsbar och permanent. Svårigheter kvarstod oavsett anpassningar i vardag och arbete. Enligt kammarrätten gav dock utredningen inte stöd för att arbetsförmågan var stadigvarande nedsatt med minst en fjärdedel i förhållande till förvärvsarbeten på hela arbetsmarknaden. Det ansågs oklart om den försäkrade hade varit påverkad av värk och sitt psykiska mående under arbetsförmågeutredningen. Det framgick inte heller om dessa besvär var behandlingsbara. Det hade vidare framgått att den försäkrade kunde arbeta självständigt efter instruktioner varför domstolen ansåg att ett anpassat arbete borde klaras av. Rätt till sjukersättning nekades.

Källa: Kammarrätten Sundsvall 2026-01-22 mål nr 2351-25

26-01-19 Utredning

Förslag om en nationell digital infrastruktur

Samordnaren för en nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården lyfter i ett betänkande fram bl a en nationell digital infrastruktur kräver att

- hälso- och sjukvårdens aktörer accepterar en förändrad ansvarsfördelning.
- samhällskritisk infrastruktur inte ligger hos aktörer som staten inte kan styra.
- regelverket anpassas, bl a så att patientens samtycke för åtkomst till hälsodata ersätts med opt-out och att E-hälsomyndigheten får föreskriftsrätt för att främja en enhetlig rättstillämpning.

Källa: SOU 2026:6 En nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården Styrning med tydliga roller och ansvar för aktörerna

26-01-15 SKR m fl

Uppdaterade samverkansregler mellan vården och företag:

En uppdaterad överenskommelse om samverkansregler har antagits av Sveriges Kommuner och Regioner, Lif – de forskande läkemedelsföretagen, Swedish Medtech, SwedenBIO och Swedish Labtech. Reglerna består av en övergripande överenskommelse som anger grunderna för hälso- och sjukvårdens samverkan med forskning och företag för utveckling av nya metoder och behandlingar inom läkemedel, medicinteknik, bioteknik och diagnostik. Överenskommelsen gäller från den 1 februari 2026 och tills vidare. En stödjande specifikation som beskriver konkreta samverkanssituationer kommer att uppdateras vid behov.

Källa: Överenskommelse om samverkansregler från och med 1 februari 2026; Specifikation av samverkanssituationer

26-01-15 Lagar mm i kraft

Lagar mm som träder i kraft den 15 januari 2026

- Nya föreskrifter om säkerhet vid verksamheter som bedriver vård enligt LPT och LRV och vid enheter för rättspsykiatrisk undersökning.
- Transportstyrelsens ändringföreskrifter om medicinska krav för innehav av körkort mm.

26-01-12 Socialstyrelsen

Nytt verksamhetsstöd – självskattning vid suicidförsök

Socialstyrelsen ger i en ny publikation stöd för att systematiskt identifiera och utveckla suicidförebyggande insatser på både verksamhetsnivå och patientnivå. I ett formulär för självskattning besvaras olika påståenden som rör

- patientsäkerhet
- bedömning av behov av suicidförebyggande insatser
- eftervård och uppföljning
- information till patienten och närstående
- krisplan
- samordnad individuell plan (SIP)
- vårdplan.

Källa: Självskattning: vård vid suicidförsök – Stöd till verksamheter i hälso- och sjukvården som möter patienter som har gjort ett suicidförsök

26-01-08 Transportstyrelsen

Alkoholmissbruk inte längre hinder för körkort

Transportstyrelsen har utfärdat ändringföreskrifter som i korthet innebär att alkoholmissbruk eller alkoholbruk som inte är tillfälligt och ur medicinsk synpunkt skadligt inte längre ska utgöra hinder för körkortsinnehav och därmed inte leda till körkortsåterkallelse. Förändringen innebär bl a att PEth-tester endast kommer att användas vid rapportering till Transportstyrelsen kopplat till diagnosen alkoholberoende.

Föreskriftsändringar träder i kraft den 15 januari 2026.

Källa: Föreskrifter (TSFS 2026:2) om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort m m

26-01-01 Lagar mm i kraft

Lagar mm som träder i kraft den 1 januari 2026

- Delegeringsföreskriften (SOSFS 1997:14) upphävs (2025-12-31).
- Läkemedelshanteringsföreskriften (HSLF-FS 2017:37) kompletteras med nya regler om delegering vid iordningställande och administrering eller överlämnande av läkemedel. Nya särskilda formkrav gäller.
- Ändringar i bl a HSL om hälso- och sjukvårdens beredskap